

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

1. INTRODUKTION

För att säkerställa det systematiska arbetsmiljöarbetets effektivitet, funktion och utveckling måste det regelbundet följas upp och utvärderas. I enlighet med Arbetsmiljölagen och föreskrift om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1), genomför Region Västmanland årligen en uppföljning av SAM som involverar hela organisationen.

Respektive förvaltning har ansvar för att sammanställa, analysera och dokumentera arbetsplatsernas svar. Åtgärder som avser att förbättra det systematiska arbetsmiljöarbetet anges i en förvaltningsövergripande handlingsplan. På regionövergripande nivå sammanställs förvaltningarnas resultat i en regionövergripande rapport inklusive handlingsplan som redovisas i samband med årsredovisningen.

Syftet med den årliga uppföljningen och sammanställningen av SAM är att få en helhetsbild av Region Västmanlands systematiska arbetsmiljöarbete genom att identifiera de delar som fungerar bra samt de brister som behöver åtgärdas. Genom att arbeta med systemförbättrande åtgärder på flera nivåer i organisationen skapar vi förutsättningar för att nå målet om att andelen chefer som bedriver att systematiskt arbetsmiljöarbete i enlighet med de lagkrav som ställs ska öka. Det ska också ge ett underlag för att utveckla verksamheten och uppnå en god arbetsmiljö och skapa förutsättningar för att vara en hälsofrämjande arbetsplats.

2. REGIONÖVERGRIPANDE RESULTAT 2019

I tabellen nedan redovisas det totala antalet arbetsplatser och antal uppföljda arbetsplatser per förvaltning. Uppföljningen utgår ifrån den nya organisationsstrukturen med handlingsplaner som avser åtgärder som ska genomföras under 2020.

Förvaltning/Region	Datum för samverkan	Totalt antal arbetsplatser	Antal svarande	Andel svarande
Regionkontoret	191211	23	22	96%
Fastighet och service	191211	26	23	88%
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen	200121	257	211	82%
Regionala utvecklingsförvaltningen	191211	15	14	93%
Digitaliseringsstöd	191211	12	11	92%
Kollektivtrafikförvaltningen	191209	8	8	100%

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

Region Västmanland	200121	358	303	85%
--------------------	--------	-----	-----	-----

Svarsfrekvensen för regionen på övergripande nivå var 85% med en spridning från 82% till 100% mellan förvaltningarna.

3. RESULTAT PER FRÅGA

Nedan presenteras det regionövergripande resultatet per fråga. Respektive förvaltning har sammanställt, analyserat och dokumenterat arbetsplatsernas svar och fått ett förvaltningsövergripande resultat. Dessa redovisas i rapport Regionövergripande sammanställning av förvaltningarnas systemförbättrande åtgärder – Systematiskt arbetsmiljöarbete 2019.

Frågeformulär – Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete

	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
Naturlig del i arbetet, samverkan, arbetsmiljöpolicy, rutiner/instruktioner				
3 a. Arbetsmiljöarbetet är en naturlig del i allt vi gör och är väl integrerat i vår verksamhet.	258	44	1	85%
Samverkan				
4. Chef, medarbetare och skyddsombud medverkar tillsammans/samverkar i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Exempelvis vid skyddsronder och riskbedömningar samt på samverkansmöten, APT och medarbetarsamtal.	268	28	7	88%
Policy, riktlinjer, instruktioner, mål				
5 a. Vi har en arbetsmiljöpolicy i Region Västmanland som är känd på arbetsplatsen.	239	59	5	79%
5 b. Det finns regionövergripande riktlinjer och instruktioner för det systematiska arbetsmiljöarbetet som är kända på arbetsplatsen.	234	63	6	77%
5 c. Det finns konkreta mål för vad arbetsmiljöarbetet ska leda till.	238	48	17	79%
TOTALT	197			65%
Fördelning av ansvar för arbetsmiljöuppgifter och arbetsgivarens kunskaper				
6 a. Chef har mottagit en skriftlig och tydlig fördelning av arbetsmiljöuppgifter som beskriver vad uppdraget innebär. Fördelningen är aktuell.	290	12	1	96%

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
6 b. Chef som har tilldelats arbetsmiljöuppgifter i det systematiska arbetsmiljöarbetet har de kunskaper, den tid samt de befogenheter och resurser som behövs för att kunna fullfölja sitt uppdrag.	251	50	2	83%
TOTALT	246	-	-	81%
Instruktioner och medarbetarnas kunskaper				
7 a. Medarbetarna har de kunskaper som krävs om - de risker för ohälsa och olycksfall som finns i det egna arbetet, - de risker för ohälsa och olycksfall som finns i verksamheten, - hur man kan arbeta för att minska risken för att drabbas av olyckor eller annan ohälsa, - hur man kan arbeta för att främja en god arbetsmiljö, samt - kännedom om de egna rutinerna och instruktionerna.	267	35	1	88%
7 b. Det finns skriftliga lokala lättillgängliga instruktioner för sådant arbete som är förenat med allvarliga risker.	239	35	29	79%
TOTALT	216	-	-	71%
Undersökning och riskbedömning samt upprätta handlingsplaner				
8 a. Vi undersöker och riskbedömer i det dagliga arbetet, det vill säga uppmärksammar de arbetsmiljörisker som finns i verksamheten samt beskriver om risken är allvarlig eller inte.	275	23	5	91%
8 b. Vi undersöker och riskbedömer arbetsmiljön regelbundet, till exempel genom att - genomföra skyddsronder, - prata om arbetsmiljö vid medarbetarsamtal - prata om arbetsmiljö vid arbetsplatsträffar, - genomföra mätningar, t ex ljus, ljud, ventilation, - genomföra lagstadgade medicinska kontroller, samt - undersöka kemiska riskkällor.	281	22	0	93%
8 c. Inför förändringar i verksamheten gör vi riskbedömningar, som tar upp vilka risker förändringen innebär och som beskriver risken/riskernas allvarlighetsgrad.	274	27	2	90%
8 d. Genomförda riskbedömningar dokumenteras skriftligt.	278	22	3	92%
TOTALT	230	-	-	76%
Utreda ohälsa, olycksfall och tillbud				

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
9 a. Vi har rapporterat tillbud och olyckor som har inträffat i verksamheten genom att dokumentera i Synergi.	273	14	16	90%
9 b. Vi har anmält arbetsskador, arbetsolyckor och arbetssjukdom samt olycksfall och tillbud till Försäkringskassan och/eller Arbetsmiljöverket. www.anmalarbetsskada.se	267	8	28	88%
9 c. Vi har utrett orsakerna till varför ohälsa, tillbud och olycksfall har inträffat samt beslutat om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förebygga att detta ska hända igen.	271	14	18	89%
TOTALT	249	-	-	82%
Åtgärda handlingsplan och kontrollera				
10 a. Vi åtgärdar de risker som framkommer. De risker vi inte åtgärdar direkt för vi in i skriftliga handlingsplaner som beskriver • vad som ska göras, • vem som ska göra det, • när det ska vara klart, samt • när uppföljning ska ske.	265	30	8	88%
10 b. Vi följer upp de åtgärder som vi genomför för att bedöma om de har fått önskad effekt.	248	46	9	82%
10 c. Vi återkopplar regelbundet resultatet av utredningar avseende tillbud och olyckor samt resultatet av de åtgärder vi har vidtagit till berörda medarbetare	267	26	10	88%
TOTALT	232	-	-	77%
Företagshälsovård				
12. Vi anlitar Regionhälsan i arbetsmiljöarbetet när den egna kompetensen i verksamheten inte räcker till.	299	0	4	98%
Svarat ja på samtliga frågor	87	-	-	29%

4. SAMMANFATTANDE RESULTAT

Resultatet från den årliga uppföljningen av SAM 2019 visar att andelen chefer som har svarat ja på samtliga frågor, och därmed följer den metodik med vilken arbetsmiljöarbetet ska bedrivas, är 29%. Vid genomgång av de enskilda frågorna framgår det att en hög andel av cheferna har svarat ja på flertalet av dessa, vilket indikerar att arbetsmiljöarbetet på flera håll har en bra grund, men att det finns områden som behöver förstärkas ytterligare. Ett flertal områden uppges även fungera bra.

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

De olika delfrågorna visar på en variation av andel som uppfyller kravet på respektive fråga på mellan 77%-98%. De olika frågorna ingår även i delområden utifrån de olika paragraferna i den föreskrift som följs upp. Andelen som svarat ja på samtliga frågor i ett delområde varierade mellan 65%-98%.

Om svaret delvis eller nej uppgavs på en fråga ombads även de svarande att ange en kommentar samt åtgärd för att komma tillrätta med de brister som identifierats. Dessa svar har använts i analysen för att få en förståelse för orsaken bakom de identifierade bristerna. Utifrån detta har sedan åtgärder tagits fram vilka presenteras längre ner i en regionövergripande handlingsplan.

Nedan presenteras de tre frågor inom Region Västmanland inom vilka SAM fungerar bäst (högst andel ja) respektive de tre frågor inom vilket det finns störst förbättringspotential (lägst andel ja).

Frågor med högst andel ja i uppföljningen	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
12. Vi anlitar Regionhälsan i arbetsmiljöarbetet när den egna kompetensen i verksamheten inte räcker till.	299	0	4	98%
6 a. Chef har mottagit en skriftlig och tydlig fördelning av arbetsmiljöuppgifter som beskriver vad uppdraget innebär. Fördelningen är aktuell.	290	12	1	96%
8 b. Vi undersöker och riskbedömer arbetsmiljön regelbundet, till exempel genom att • genomföra skyddsronder, • prata om arbetsmiljö vid medarbetarsamtal • prata om arbetsmiljö vid arbetsplatsträffar, • genomföra mätningar, t ex ljus, ljud, ventilation, • genomföra lagstadgade medicinska kontroller, samt • undersöka kemiska riskkällor.	281	22	0	93%

Precis som föregående år anger nästintill samtliga svarande att de anlitar Regionhälsan när den egna kompetensen i verksamheten inte räcker till. Bland de som har skrivit kommentarer anges att de vet att Regionhälsan finns att vända sig till om behov finns.

En stor andel uppger även att ansvarig chef har mottagit en skriftlig, tydlig och aktuell fördelning av arbetsmiljöuppgifter som beskriver vad uppdraget innebär. I de kommentarer som lämnats av de som

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

svarat "delvis" eller "nej" finns nämns t.ex. att de inte skrivit under pga att de inte gått arbetsmiljöutbildning ännu samt att de var otydligt vad som menades med uppgiftsfördelning. Dessa hanteras av berörda chefer.

Den tredje frågan med högst andel "ja"-svar berör att undersökning och riskbedömning av arbetsmiljön genomförs regelbundet. Ett flertal av de exempel som anges är sådana där det finns en mall och en struktur som chefer och skyddsombud kan använda sig av som stöd i arbetsmiljöarbetet vilket kan påverka att så många svarar ja på detta. Bland de kommentarer som inkommit nämns att det sker men inte alltid dokumenteras och att det finns önskemål om enklare sätt att dokumentera daglig riskbedömning så man kan få en samlad bild och dokumentation.

Frågor med lägst andel ja i uppföljningen	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
5 b. Det finns regionövergripande riktlinjer och instruktioner för det systematiska arbetsmiljöarbetet som är kända på arbetsplatsen.	234	63	6	77%
5 c. Det finns konkreta mål för vad arbetsmiljöarbetet ska leda till.	238	48	17	79%
7 b. Det finns skriftliga lokala lättillgängliga instruktioner för sådant arbete som är förenat med allvarliga risker.	239	35	29	79%

Bland de frågor som har lägst andel "ja" svar finns frågan om regionövergripande riktlinjer och instruktioner för SAM är kända på arbetsplatsen. Denna fråga förändrades något från föregående års uppföljning då frågan endast fångade upp om sådana dokument fanns. I år fick de även svara på om de var kända på arbetsplatsen. Återkommande kommentarer visade på att medvetenheten om att riktlinjer och instruktioner fanns var hög men att det var kännedomen om innehållet i dessa som varierade. Ett flertal nämnde även att kunskapen var högre hos chef och skyddsombud men att det var osäkert hur god kännedom medarbetare hade.

De övriga två frågeområden som fick lägst andel ja i uppföljningen var *det finns konkreta mål för vad arbetsmiljöarbetet ska leda till* samt *skriftliga instruktioner för arbete som är förenat med allvarliga risker*. Kommentarer till frågan om skriftliga instruktioner för arbete som är förenat med allvarliga risker var genomgående liknande och handlade om att instruktioner inte krävdes eftersom arbetet inte var förenat med några allvarliga risker. Kommentarer till frågan om konkreta mål varierade där en del handlade om att mål inte fanns, att det fanns mål men att de inte var tydligt formulerade och kända i medarbetargruppen, att det fanns men kanske inte arbetades aktivt med. Ett flertal kommenterade också att arbetet med att ta fram mål var pågående.

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

5. UTVECKLING ÖVER TID

Svarsfrekvensen på den årliga uppföljningen av SAM ökade från 77% (2018) till 85% (2019). Den förvaltning som hade lägst svarsfrekvens låg på 82% vilket är högre än föregående års medeltal. Andelen chefer som svarat ja på samtliga frågor i enkäten har ökat från 18% till 29% mellan 2018 och 2019 års mätning. I mätningen från 2018 var det endast 59% som hade svarat ja på den frågan med lägst andel ja. I årets uppföljning hade detta ökat till 77%. Årets resultat visar på att det nästintill genomgående har skett en förbättring av kvaliteten på arbetsmiljöarbetet vilket framgår av att andelen ja-svar har ökat på merparten av frågorna.

Utifrån föregående års styrkeområden kvarstår två av dessa på samma nivå som 2018. Andelen som svarade ja på frågan om regionövergripande riktlinjer och instruktioner (fråga 5b) har försämrats och återfinns för 2019 som ett bristområde. Det kan dock till viss del förklaras av att denna fråga förändrades i årets enkät där fokus mer var på om dokumenten som fanns var kända. Bland de styrkeområden som identifierades i årets enkät så är dessa sådana som antingen bibehålls från föregående år (fråga 12 – Regionhälsan) eller ökar (fråga 6a och 8b).

En uppföljning av föregående års bristområden visade att samtliga har förbättrats till i år, dvs andelen ja-svar har ökat inom samtliga områden. Detta visar att verksamheternas arbete har bidragit till att arbetsmiljöarbetet har utvecklats under året och de prioriterade åtgärder har givit effekt. Bland årets förbättringsområden återfinns endast ett område med sämre resultat än vid förra årets mätning. Det är fråga 5b, skriftliga riktlinjer och instruktioner som kommenterats tidigare. De övriga förbättringsområdena är sådana där andelen som svarat ja ökat från föregående år men där fortsatt förbättringspotential finns. När det gäller fråga om instruktioner för allvarliga risker i arbetet är de kommentarer som ges motsvarande de som inkom förra året. Den aktivitet som togs fram i den regionövergripande handlingsplanen kvarstår att genomföra vilket skulle kunna öka denna siffra. Det kan även finnas ett behov av att se över svarsalternativen i enkäten så att de verksamheter som inte har allvarliga risker kan ange ett sådant svar och därmed anses ha uppfyllt detta krav.

6. HANDLINGSPLANER OCH ÅTGÄRDER

För att stödja arbetet med att förbättra de delområden som fått lägst andel ja i den årliga uppföljningen av SAM har tre områden samt tre aktiviteter prioriterats. Aktiviteterna är av mer strukturell karaktär och är framtagna för att kunna användas i de verksamheter där det finns ett behov av att arbeta vidare med den specifika frågan eller området.

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

Handlingsplan för systemförbättrande åtgärder		
Typ av åtgärd	Ansvarig	Klart
<i>5 b. Det finns regionövergripande riktlinjer och instruktioner för det systematiska arbetsmiljöarbetet som är kända på arbetsplatsen.</i> Åtgärd: Genomföra kommunikationsinsats när samtliga centrala SAM-dokument är uppdaterade och publicerade i ledningssystemet.	Arbetsmiljöstrateg	December 2020
<i>5 c. Det finns konkreta mål för vad arbetsmiljöarbetet ska leda till.</i> Åtgärd: Genomföra kommunikationsinsats för att sprida kunskap om hur, och inom vilka områden i arbetsmiljö, som mål ska tas fram.	Arbetsmiljöstrateg	Juni 2020
<i>7 b. Det finns skriftliga lokala lättillgängliga instruktioner för sådant arbete som är förenat med allvarliga risker.</i> Åtgärd: Se över frågeformulär för Årlig uppföljning SAM inkl svarsalternativ för att kunna hantera bristen där ja/delvis/nej inte är aktuellt. Ta fram FAQ till Årlig uppföljning SAM som stöd för ifyllande av de olika frågorna.	Arbetsmiljöstrateg	Juni 2020
	Arbetsmiljöstrateg	Juni 2020